

gezamenlijke kudde-beesten. Waarschijnlijk wordt door het leiddier met de minder ervaren jongen rekening gehouden.

Zou het mogelijk zijn, dat de leidster der kudde, die in haar lang leven reeds honderden malen dergelijke gevaarlijke punten heeft gepasseerd, uit een schat van ervaring handelt, en zich (hoewel voor ons menschen misschien onbegrijpelijk) in het uitgestrekte kudde-gebied, duizenden en nog eens duizenden verschillende punten heeft ingeprent, zooals b.v. een blinde in een min of meer uitgestrekt dorp, na jaren, zonder geleide, brugjes, vlonders en andere voor hem gevaarlijke punten passeert en als een ziende in dit dorp zijn woning terugvindt?

D. PIETERS.

OPMERKINGEN OVER HET VOORKOMEN VAN *POLYGONUM PLEBEJUM* OP HET DIËNG PLATEAU

Polygonum plebejum R. BR. neemt onder de Veelknoopigen van Nederlandsch Indië een afzonderlijke plaats in. Met haar fijne, teere stengeltjes, welke meestal sterk vertakt zijn en plat op den bodem zijn uitgespreid, de smal lancetvormige blaadjes,

Fig. 1. *Polygonum plebejum* R. BR. Telaga Dringoe.

Foto v. d. schr.]

welke niet langer worden dan ca 2 cm en in wier oksels de bloemen ten getale van 1 – 5 bijeenstaan, wijkt deze eenjarige plant geheel af van de andere hier voorkomende Polygona en doet zij sterk denken aan het Europeesche onkruid *Polygonum aviculare* L., het bekende varkensgras, met welke soort ze ook inderdaad zeer nauw verwant is. Dr DANSER, die in 1927 een monographie der N. I. Polygonaceae gaf ¹⁾, kon op Java met zekerheid slechts twee vindplaatsen opgeven, nl. den Tengger

en den Idjen, waar ze hoofdzakelijk tusschen 1450 en 2200 m zeehoogte vaak verzameld werd. Van de twee door JUNGHUHN ontdekte vindplaatsen, nl. Tjibogo, dat misschien bij Cheribon gelegen is, en den Diëng, waar JUNGHUHN haar „in sylvis primaevae” tusschen 1800 en 2400 m zeehoogte aantrof, had hij geen materiaal tot zijn beschikking.

In Augustus 1930 was ik in de gelegenheid vrij intensief op den Diëng te botaniseeren, waarvan ik me voorstel elders een uitvoerig verslag uit te brengen, en heb bij die gelegenheid nadere gegevens over het Indische varkensgras

¹⁾ Bull. Jard. Bot. Buitenzorg, sér. III, vol. VIII, 1927, blz. 117 e. v.

kunnen verzamelen. Reeds den tweeden dag vond ik haar in den Tegal Pangonan, een groote niet meer werkzame krater, waarvan de wanden en bodem heden ten dage met gras- en struikwildernissen bedekt zijn. In het NW. gedeelte bestaat de grasvlakte op den bodem deels uit een ietwat golvend terrein, dat vooral bedekt is met *Carex nubigena* DON en het gras *Brachypodium silvaticum* P. B. (de laatste afgebeeld in deel XIX, blz. 87), deels uit een moeras, waarvan de afwatering onderaards door een spleet in den wand plaats vindt. Ook op de golvende grasvlakte vindt men hier en daar kleine, moerassige, ondiepe kuilen, welke niet met de twee zoeven genoemde planten begroeid zijn. Een van deze nu, luttele m² groot, was geheel bedekt met een vegetatie van onze *Polygonum*, hier en daar gemengd met een fijn cypergrasje, *Fimbristylis capillaris*. De *Polygonum* vormt een dicht, zode-achtig tapijt uit jonge plantjes bestaand, welke weinig vertakt zijn en die men alleen op de knieën kruipend kan verzamelen. De fraaie, rose of haast lichtpurperen bloempjes staan steeds in paren.

Fig. 2. *Polygonum plebejum* R.BR. Telaga Dringoe.
[Foto v. d. schr.]

Fig. 3. *Polygonum plebejum* R.BR. Plant en kiemplantjes ($\times \frac{2}{3}$). Links een bloem (ruim $3 \times$).

Onder precies dezelfde omstandigheden vond ik het plantje den volgenden dag aan de ZO. zijde van den Telaga Dringoe, waar de bijgaande foto's gemaakt zijn, alleen was daar de vegetatie rondom de kale, moerassige plek, die weer slechts enkele m² oppervlakte had, gevormd door een hooge biessoort, *Scirpus mucronatus* L., doch wéér was ze tezamen met de fijne reeds genoemde *Fimbristylis capillaris*. Vooral fig. 1 geeft een uitstekenden indruk van de dichtheid der vegetatie. Van de grootte der plantjes krijgt men een beeld uit fig. 3; de miniatuur-kiemplantjes waren er bij duizenden. Toevalligerwijs kreeg ik eenmaal een merkwaardige afwijking in handen, welke in fig. 4 is afgebeeld. Hier droeg een stengeltje op de plaats van een bloem een typisch bekertje, dat zich even naast de oksel van een blad ontwikkeld

had. Honderden exemplaren heb ik daarna door mijn handen laten gaan, doch het is bij dit ééne bekertje gebleven. Nog een derde vindplaats ontdekte ik vlak bij den bekenden Tjandi Bima en wel op ca 50 à 75 m ten NW van deze in een moerassig kommetje, dat door geiten uiterst kort was afgegraasd. Hier was de *Polygonum*-vegetatie ook wel plaatselijk, maar gemengd met *Laurembergia* en *Heleocharis afflata* STEUD. Tenslotte mocht het mejuffrouw T. VAN BENTHEM JUTTING een der volgende dagen nog gelukken een vierde vindplaats te ontdekken op den drogen tegal bij de Kp. Siteroes (3 dicht bijeen gelegen plekjes).

Het is een feit, dat de Diëng en met name de Tegal Pangonan ten tijde van JUNGHUHN veel sterker beboscht was dan heden ten dage nog het geval is, doch het lijkt me niet twijfelachtig, ook in verband met de andere bekende vindplaatsen, dat JUNGHUHN, die het bosch als vindplaats noemt — en nog wel oerbosch! — een

afwijkende standplaats moet hebben bezocht. *Polygonum plebejum* groeit altijd op open plaatsen; op den Diëng geeft ze zelfs de voorkeur aan (althans tijdelijk) moerassigen bodem. Inderdaad zijn sommige der vindplaatsen in de Zandzee ook periodiek vochtig.

Nog een andere vindplaats is er bekend geworden, welke toenmaals aan Dr DANSER onbekend was, nl. Lombok, waar Dr TENGWALL haar in October 1925 aan het zandstrand van den Segara Anak (Piek van Rindjani) op ca 2000 m zeehoogte aantrof.

De soort is bekend van Afrika en Azië tot Australië; in het Maleische gebied is ze alleen nog in de Philippijnen en wel op Luzon gevonden, waar ze volgens MERRILL op open plaatsen langs riviertjes op geringe zeehoogte voorkomt en in de bergprovincie

Benguet tot op 1400 m zeehoogte is gevonden. Dit is nogal in tegenstelling met wat we boven omtrent het voorkomen op Java opmerkten. Daar is ze slechts ééns beneden de 1450 m gevonden en wel door Dr BREMEKAMP aan den voet van den waterval Ramboetmojo op den Tengger, hetgeen toegeschreven moet worden aan een verspreiding der vruchtjes door het water.

C. G. G. J. VAN STEENIS.

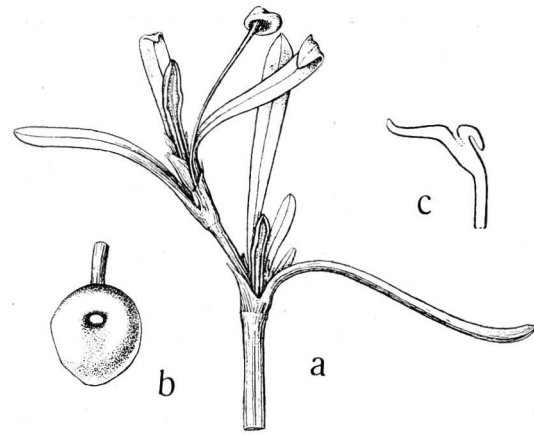

Fig. 4. Bekertje aan *Polygonum plebejum* R.BR.
a. Stengeltop (ruim 3 ×), b. Bekertje van
boven gezien, c. Schematische doorsnede
hiervan (ruim 6 ×).

KORTE MEDEDEELINGEN

Gynura crepidioides Bth. ingevoerd op Sumatra's Oostkust. — In den vorigen jaargang (blz. 7 — 8) maakte de heer JOCHEMS eenige interessante opmerkingen over een op Sum. O.K. nieuw ingevoerde composiet, welke tot het geslacht *Gynura* moest behooren, doch waarvan destijds de soort niet thuis gebracht kon worden. Hoewel ik bij die gelegenheid van dit geslacht een voorloopige revisie voor Ned. Indië samenstelde; mocht het ook toen niet gelukken de soort te vinden. In het in 1931 verschenen 6de (supplement-)deel van TRIMEN's „Handbook of the Flora of Ceylon”, dat mij een dezer dagen in handen kwam, staat echter een *Gynura* opgegeven, welke ongetwijfeld identiek is met die van Sum. O.K. Deze is inheemsch in tropisch Afrika en, hoewel sinds kort in Ceylon ingevoerd, is het volgens het aangehaald boekwerk daar nu „a very common weed in cultivated ground”. Dit klopt geheel met haar gedrag op Sum. O.K., waar ze volgens den heer JOCHEMS over de geheele Oostkust vanaf de laagvlakte tot op de hoogste bergtoppen algemeen is en blijkbaar dus een ware zegetocht over Sumatra in den zin schijnt te hebben. Rest nog te vermelden, dat de bladeren bij stuk wrijven een geur verspreiden gelijkend op die van *Pelargonium*, de zg. „geranium”. Met belangstelling zien we gegevens tegemoet over haar optreden in andere deelen van Sumatra.

VAN STEENIS.

Toen de heer JOCHEMS het in deze aflevering opgenomen artikel over de „Tuinonkruiden” schreef, had hij bovengenoemde *Gynura* nog niet in zijn tuin aangetroffen, doch sedert dien tijd is zij ook hier opgetreden.

RED.